

به نام خدا

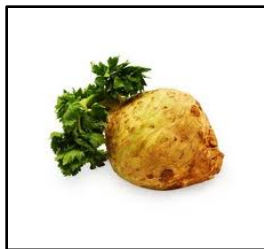
دانشگاه صنعتی اصفهان

دانشکده منابع طبیعی

کرفس کوهی *Kelussia odoratissima*

علی یزدی زاده
8827713

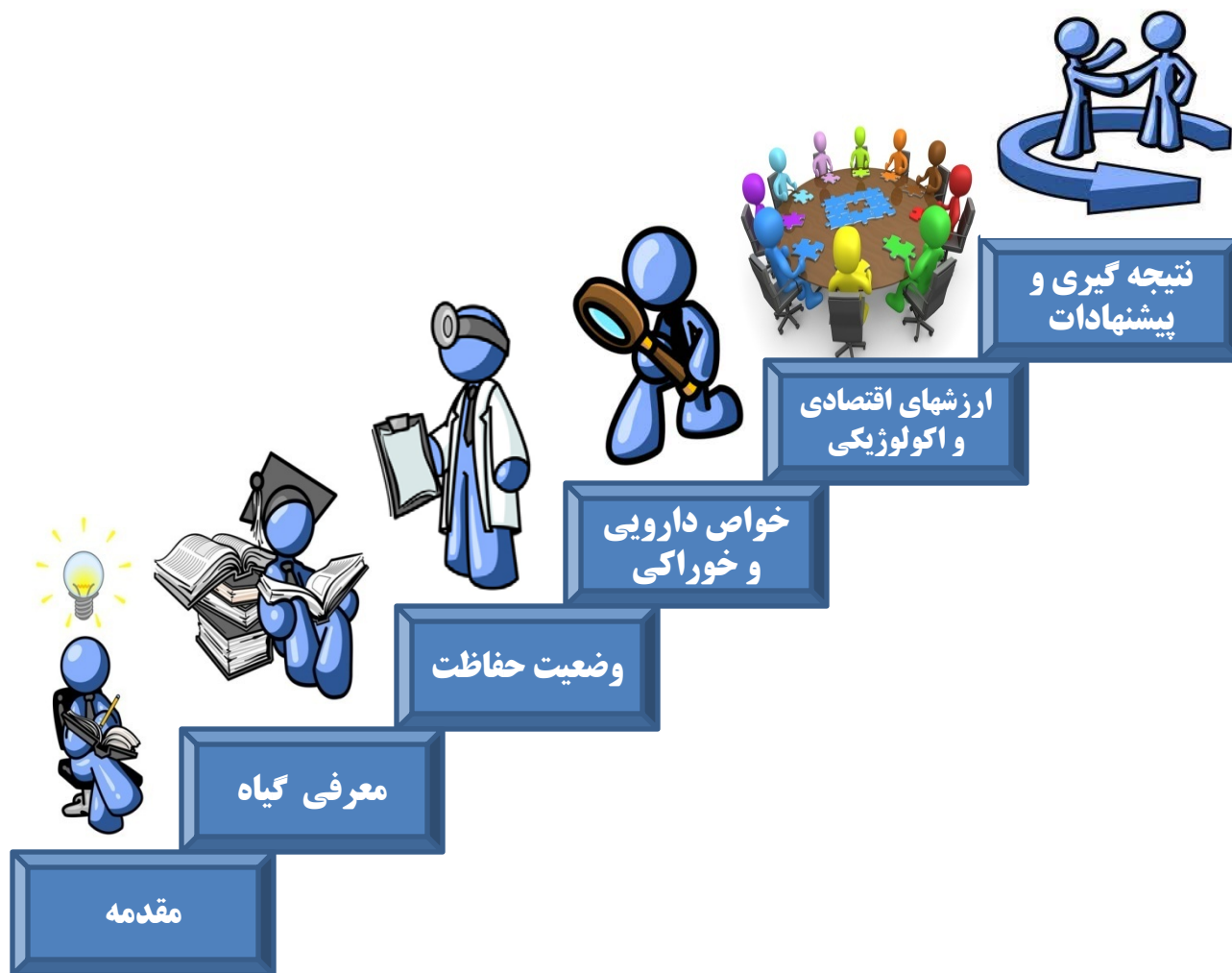
درس: بهره برداری از محصولات فرعی مرتع
استاد درس: دکتر محمدرضا وهابی

بهار ۱۳۹۲

فهرست مطالب

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

❖ حفظ تنوع زیستی

❖ وجود ۸۲۰۰ گونه گیاهی که ۲۰ درصد آنها بومی است

❖ گونه های گیاهی کمیاب در خطر انقراض قرار گرفته اند

❖ منطقه زاگرس

❖ گیاهان علوفه ای، دارویی، صنعتی و خوراکی در معرض تهدید و خطر انقراض قرار دارند

❖ یکی از گونه های گیاهی در خطر انقراض کرفس کوهی است

❖ این گونه نزد جوامع و مردم محلی به دلیل ارزش ویژه ای بر خوردار است

❖ Kelussia odoratissima Mozaff.

❖ گیاهی چند ساله و از خانواده چتریان می باشد

❖ ارتفاع ۱۲۰ تا ۲۰۰ سانتیمتر

❖ دارای ریشه راست دوگانه که در قسمت فوقانی دارای غده می باشد

❖ برگها دارای بریدگی های پنجه ای شکل و قاعده دارای دمبرگ بلند و بدون غلاف می باشد

IRNA
www.irna.ir
The First News Agency

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهای

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

❖ گلها به صورت چترهای زرد رنگ بوده که انشعابات ۲ تا ۸ شعاعی دارد

❖ بذر درشت و صفحه ای شکل به رنگ سبز و قهوه ای مایل به زرد
❖ وجود سه رگه مشخص در بذر

❖ بذر گیاه حساسیت زیادی به بیماری دارد
❖ آفات به راحتی پوسته چرمی بذر را سوراخ کرده و از آن تغذیه می کنند

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهای

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

- ❖ رشد گیاه بستگی به میزان و نوع بارندگی منطقه دارد
- ❖ در سالهایی که بارش بیشتر به صورت باران باشد رشد از نیمه اول اسفند است به خصوص در کوههایی که در شیب جنوبی واقع شده اند.
- ❖ سالهایی که بارش به صورت برف باشد رشد با ذوب برف آغاز می شود
- ❖ عمر متوسط برگهای گیاه ۷۵ روز می باشد و بعد از آن گل آذین گیاه ظاهر می شود
- ❖ زمان رسیدن بذرها نیمه های مردادماه است

IRNA

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهای

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

❖ رویشگاه طبیعی کرفس کوهی ارتفاعات و مناطق برفگیر زاگرس مرکزی است

❖ به طور کلی حداقل با ارتفاع ۲۵۰۰ متر با بارندگی بیش از ۴۵۰ میلیمتر و حداقل ۶۰ درصد ریزشهای آن بصورت برف باشد
❖ حداکثر دمای هوا در دوره رشد ۲۰ درجه می باشد

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

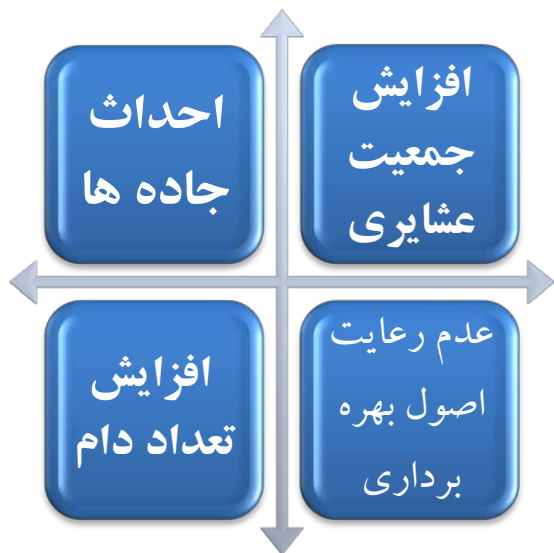
❖ رویشگاه بر روی خاکهای کم عمق تا بسیار عمیق با بافت متوسط تا سنگین که ظرفیت نگهداری آب بالایی داشته و فاقد شوری و قلیائیت باشد، دیده می شود

❖ این رویشگاهها به استانهای اصفهان، چهارمحال، کهگیلویه، فارس و لرستان محدود می شود

❖ مهمترین رویشگاه کشور فریدونشهر اصفهان می باشد

✓ در دو دهه گذشته با:

✓ در سالهای اخیر افزایش بقایای جوامع روستایی و شهری برای استفاده خوراکی، تخریب پوشش گیاهی منطقه زاگرس، فقر شدید اقتصادی و فرهنگی بر جوامع بهره بردار و افزایش قیمت این محصول علت بهره برداری شدید و نادرست از این گیاه می باشد

✓ سطح رویشگاه های این گونه طی دهه های اخیر به یک هزارم سطح طبیعی رسیده است

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی و خوراکی

ارزشهای اقتصادی و اکولوژیکی

نتیجه گیری و پیشنهادات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

خواص دارویی و خوراکی

✓ جوامع عشایری معتقدند کرفس دارای اثرات ضد درد، ضد التهاب، آرام بخش و ضد سرفه می باشد

✓ فلاونوئیدها به عنوان بخش مهمی از ترکیبات این گیاه دارای اثرات ضدالتهابی، ضد ویروس، ضد دیابت، ضد سرطان بوده که به طور عمده در بذر ساقه و گل آذین گیاه تجمع یافته است

✓ از فتالیدها به صورت مکمل غذایی و عامل پیشگیری کننده شیمیایی از سرطان و زخم معده مطرح می کنند
✓ به طور عمده در بذر است

✓ مردم بومی از بذر و ریشه گیاه به صورت جوشانده برای درمان سرماخوردگی و سرفه های شدید و از اندام های گیاه برای رفع دردها، درمان رماتیسم و تصفیه خون استفاده می نمایند

✓ در استان کهگیلویه مردم محلی بیشتر از صمغ کرفس کوهی در درمان چربی خون، فشار خون، ناراحتی های قلبی و کمردرد استفاده می کنند

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهای

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

خواص دارویی و خوراکی

✓ به طور کلی استفاده تغذیه ای از کرفس به دو دسته تقسیم می شود:

۱- استفاده از اندامهای تر گیاه:

جهت تهیه فرآوردههایی از قبیل ترشی و یا استفاده در پخت غذاهایی از قبیل سوپ، خوراک گوشت، خورش کرفس، پلو کرفس و ... استفاده می شود

۲- استفاده از اندامهای خشک گیاه به منظور تهیه پودر خشک برای استفاده در دوغ، ماست، لبنیات دیگر و یا طعم دهنده غذا

در برخی مناطق مردم محلی در طول سالهای اخیر اقدام به ریشه کنی گیاه می کنند که این کار موجب از بین رفتن پایه های گیاه می شود و یکی از عوامل تهدید کننده آن است

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهای

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

ارزشهای اقتصادی و اکولوژیکی

✓ این گیاه از لحاظ درآمد زایی و ایجاد معیشت برای مردم محلی بسیار حائز اهمیت است از سوی دیگر بذر کرفس کوهی در زمان بلوغ کامل توسط بهره‌برداران جمع‌آوری و با قیمت مناسب توسط ادارات منابع طبیعی خریداری می‌شود

✓ بر اساس گزارش مرکز توسعه صادرات ایران در سال ۱۳۸۲ قیمت پایه هر کیلو اسانس کرفس کوهی مبلغ ۷۳ دلار تعیین گردید در حالی که گیاهی چون ترخون ۳۸ دلار و نعناع ۳۴ دلار تعیین شد.

برخی از ارزشهای اقتصادی و اکولوژیکی کرفس

۱- این گیاه به صورت تازه از ارزش اقتصادی خوبی در بازار برخوردار است و منبع درآمد مناسبی برای مردم محلی و بهره‌برداران می‌باشد.

۲- گل آذین گیاه کرفس کوهی محل مناسبی برای تغذیه زنبور عسل می‌باشد.

۳- از دیدگاه حفاظت خاک این گیاه با ایجاد تاج پوشش وسیع و ریشه ضخیم و دوکی شکل خود باعث حفظ خاک شده و از فرسایش و شستشوی آن جلوگیری به عمل می‌آورد

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی و خوراکی

ارزشهای اقتصادی و اکولوژیکی

نتیجه گیری و پیشنهادات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

۴- این گیاه می تواند نقش بسزایی در تامین علوفه زمستانه برای دام جوامع نیز داشته باشد. لازم به ذکر است که در گذشته مردم محلی اندامهای خشک این گیاه را به همراه اندامهای خشک برخی دیگر از گیاهان آسیاب نموده و به عنوان علوفه زمستان و با نام «کاه گل» برای تغذیه دام استفاده می کردند

۵- حفظ و گسترش رویشگاه های این گونه می تواند نقش مهمی در جذب تروریست و توسعه اکوتوریسم داشته باشد

۶- همچنین کرفس کوهی از نظر تنوع زیستی و ژنتیک دارای اهمیت فراوان بوده و جلوگیری از انقراض آن باعث حفظ تنوع زیستی سایر گونه های وابسته به آن می باشد

نتیجه گیری و پیشنهادات

به طور کلی برای جلوگیری از انقراض گیاه کرفس کوهی باید در دو بعد حفظ رویشگاه‌های موجود و توسعه آنها به فعالیت پرداخت.

۱- حفظ رویشگاه‌های موجود

۲- توسعه رویشگاه‌ها

حفظ رویشگاه‌های موجود:
اولین گام در حفاظت از رویشگاه‌های موجود جلوگیری از بهره‌برداری بی‌رویه آن است

تأمین نیازمندیهای جوامع بهره‌بردار و ایجاد روشهای معیشت جایگزین یکی از تجربه‌ای موفق که در راستای انجام پروژه «مشارکت مردمی در حفاظت از تنوع زیستی» حاصل شد، خرید بذر این گیاه با قیمت مناسب بود

احداث قرقها باعث حفظ ذخایر ژنی حاصل از توده‌ها و جمعیت‌های مختلف این گیاه در منطقه خواهد شد

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی و خوراکی

ارزشهای اقتصادی و اکولوژیکی

نتیجه گیری و پیشنهادات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

**نتیجه گیری و
پیشنهادات**

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

-توسعه رویشگاه‌ها:

برای توسعه رویشگاه‌های گیاه کرفس کوهی ابتدا باید مناطق مستعد و مناسب برای کاشت این گونه انتخاب شود با استفاده از مردم محلی و تعیین مناطق مستعد

بطور کلی امکان توسعه رویشگاه‌های کرفس کوهی در چهار گروه از اراضی وجود دارد:

۱- اراضی مرتعی مستعد به عنوان رویشگاه‌های طبیعی سابق کرفس کوهی

پس از انجام کپه کاری باید شرایطی فراهم شود تا حداقل به مدت ۲ سال از چرای دام در عرصه‌های کپه کاری شده جلوگیری
۲- استفاده از دیمزارهای رها شده و کم بازده

با توجه به اینکه کاشت کرفس کوهی تا برداشت محصول آن حداقل ۳ سال به طول می‌انجامد، کشت مخلوط این گونه با گونه‌های علوفه‌ای یا دارویی که امکان برداشت محصول از آنها در زمان کوتاه‌تر وجود دارد، از عاقل ماندن زمین برای مدت چند سال جلوگیری می‌کند

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

**نتیجه گیری و
پیشنهادات**

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

۳- اراضی نهال کاری شده و باغها

برای اجرا و احداث باغهای مختلف مخصوصاً گردو و بادام که به مردم محلی واگذار شده

در بازدیدهای انجام شده از کاشت گیاه کرفس کوهی در باغچه برخی منازل مسکونی در منطقه پیشکوه (مازه ابول) و پشتکوه (آچک) فریدونشهر مشاهده گردید که این گیاه در شرایط سایه نه تنها از رشد خوبی برخوردار است بلکه تولید بذر نیز می کند

۴- اراضی کشاورزی مستعد برای کاشت کرفس کوهی

در زاگرس مرکزی به دلیل نامناسب بودن شرایط آب و هوایی منطقه برای کشت آن محصول (مثلاً کشت گندم در مناطق بسیار سرد و مرتفع)، وارداتی بودن گیاه (مانند کلزا) و پرهزینه بودن کاشت آن (مانند کاشت سیب زمینی) و یا موارد دیگر فاقد صرفه اقتصادی می باشد

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

با توجه به توان مناسب این گیاه توصیه می گردد

سازمانهای دولتی منطقه زاگرس مرکزی با همکاری یکدیگر و از طریق تنظیم آیین نامه ای مناسب، شرایطی را فراهم کنند که مردم محلی به کاشت این گیاه در اراضی کشاورزی مستعد تحت مالکیت خود تشویق شوند

ایجاد تشکلهای، گروههای محلی و یا تعاونیها و حمایت از آنها نقش مؤثری در توسعه رویشگاههای کرفس کوهی خواهد داشت

سازمانهای دولتی مسئول حفاظت از تنوع زیستی نیز باید با ایجاد مزارع آموزشی-ترویجی نمونه در اراضی مستعد، مردم را از فواید و ارزشهای اقتصادی این گیاه آگاه کنند

مقدمه

معرفی گیاه

وضعیت حفاظت

خواص دارویی
و خوراکی

ارزشهای اقتصادی
و اکولوژیکی

نتیجه گیری و
پیشنهادهات

دانشگاه صنعتی اصفهان
دانشکده منابع طبیعی

بهار ۹۲

۱-ایروانی، م.مجموعه گزارشها و نتایج طرح مشارکت مردمی در حفاظت از تنوع زیستی منطقه زاگرس مرکزی.جمعیت پیام سبز.۱۳۸۳

۲-بصیری،م. گذری اجمالی بر مسائل مرتع و مرتعداری در ایران.انتشارات دانشگاه صنعتی اصفهان.۱۳۶۳

۳-جابرالانصار، ز، بررسی تنوع ژنتیکی کرفس کوهی با استفاده از خصوصیات کروموزومی و صفات جوانه زنی بذر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان.۱۳۸۴

۴-جمعیت پیام سبز، به سوی مشارکت مردمی در حفاظت از تنوع زیستی.۱۳۸۲

سپاس از نگاه سبزتان

